

Misliti in izgovarjati besede

Silvo Šinkovec

Eden največjih čudežev življenja so besede. Živali čutijo in doživljajo, toda nimajo jezika, ne oblikujejo besed. Človek pa ima to neverjetno sposobnost. Občutki in čustva se pretvarjajo v besede. Vsaka beseda ima svoj natančen pomen, zato se lahko sporazumevamo. Besede nas povežejo z mislijo in doživljanjem drugega človeka.

Beseda, ki je izrečena ob pravem trenutku, pravi osebi, na pravi način, prinese vse: srečo, veselje, zadovoljstvo, izpolnitev ali pa prebudi jezo, zamero, zavist, odpor ... Če je beseda resnična, ima v sebi pravo sporočilo. Taka beseda odpre vrata, prinese bistveno sporočilo. Če ni povezana z resničnostjo, ostaja le lepa beseda, lepa misel, ki bo zbledela kot prvi vtis.

Besede nas povezujejo z resničnostjo ali ostajajo iluzije, laži, zmotna prepričanja. Potrebna je odločitev, da izgovarjamo prave, resnične besede. Bistvo šolanja je trud, da bi učence naučili iskati prave besede. Besede z vsebino, besede, ki so povezane z resničnim.

Danes učitelju ni lahko poučevati, ker je življenje, iz katerega prihajajo učenci, zasuto z besedami, ki so sicer lepe, a prazne, brez vsebine ali z lažno vsebino. Učenci se pred prihodom v šolo naučijo, da se besede izgovarjajo brez odgovornosti do resnice. Vse se lahko reče. Vse se lahko reče 'v facio'. Pa ni vse prav, ni vse resnično.

Ob začetku novega šolskega leta je prav, da obnovimo zavest, da je naloga staršev in učiteljev, da otroke učijo misliti in izgovarjati resnične besede. Življenje ni igra, ni tok prostih asociacij, ko izgovarjamo, kar nam pride na misel. Včasih je tudi ta igra koristna, npr. v terapevtske namene. Toda če igra postane način življenja, smo izgubili resnične in prave besede, smo izgubili tudi smisel in smer.

Ni prav, da časopisi pišejo neresnične besede. Ni prav, da politiki izgovarjajo neresnične besede. Ni prav, da trgovci sporočajo polresnice. Ni prav, da sodbe na sodiščih ne govorijo resnice. Ni prav, da oče in mati ne govorita resničnih besed drug drugemu in otrokom. Ni prav.

Prav je, da se trudimo izgovarjati resnične besede. To prizadevanje je življenjska naloga. Je slog življenja, odločitev za visoko kulturo življenja. Demokracija ni v tem, da vsak lahko pove vse, četudi je neresnično, ali da lahko žali druge. Demokracija je v tem, da iščemo skupne dobre rešitve, rešitve za skupno dobro. Učimo se misliti resnične misli, govoriti prave besede, da lahko delamo dobre stvari. Šolanje ima to veliko nalogo.

Karel Ozvald je svojo pedagogiko imenoval 'kulturna pedagogika'. Ime mi je všeč, ker povzema bistvo. Človek naj postane človek, naj se preko procesa vzgoje učlovečuje. Naj postane kulturno bitje, kulturni človek. Človek, ki je zavezan misliti in govoriti resnične in spoštljive besede, ki verjame v dobro in pravično družbo, gradi zaupanje do drugih, spoštuje sebe in druge. Človek naj postane človek, ki je usposobljen prepoznavati polresnice in laži, poniževanje in agresijo v svojih mislih, ker se takim mislim zoperstavlja; izgovarja samo resnične in spoštljive besede. Tak človek ustvarja visoko kulturo sobivanja.

Besede ne smejo služiti zlu, ki rani, neti prepir, spodkopava zaupanje, onemogoča sodelovanje, širi strup med ljudi, podpihuje nevoščljivost, maščevalnost, napuh, boj za oblast, moč in bogastvo. Zlo hrani srce, ki si postavlja lažne cilje. Ne smemo govoriti besed, ki ubijajo človeka, skupnost, ustanove. V medosebnih odnosih in v državi ne smemo sejati strupa in laži. Ne smemo pristati na nekulturo, impulzivnost, neotesanost, egoizem.

Resnica vključuje in sodeluje, prebuja zaupanje. Bistvo vzgoje je rast, oblikovanje kulturnega sobivanja. Zato je učiteljeva naloga odločilna, da se ohranjata vera in zaupanje v smiselno človeško sobivanje. Učitelj vsak dan uči: *Besede so naših misli obraz.*